

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

การประเมินความรู้โรคเรื้อนของประชาชนใน 6 หมู่บ้าน ที่มีโรคเรื้อนชุกชุม
ในพื้นที่เครือข่ายบริการที่ 2 ในปี 2556

Evaluation Leprosy knowledge of populations who lived in 6 Leprosy
endemic villages of health service network 2 in 2013

คุดตชาติ มีลีอการ วท.บ. (สุขศึกษา)

Kuttachat Meluekarn B.Sc. (Health Education)

ตามพงษ์ พงษ์นรินทร์ ส.บ. (สาธารณสุขศาสตร์)

Tampong Pongnarin B.P.H. (Public Health)

ภัททิมา แซหวี พย.บ. (พยาบาล)

Pattima Saewhew B.N.S. (Nursing)

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 พิษณุโลก

Office of Disease Prevention and Control,

region 9 Phitsanulok

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประชาชน รวม 320 ราย ที่อยู่ในชุมชน 6 หมู่บ้าน ที่มีผู้ป่วยโรคเรื้อนอาศัยอยู่ ได้แก่ หมู่ที่ 9 ตำบลกงไกรลาศ หมู่ที่ 2 ตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง หมู่ที่ 15 ตำบลบ้านดง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก, หมู่ที่ 5 ตำบลเพชรละคร อำเภอหนองไผ่ หมู่ที่ 5 ตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเรื้อนถูกต้องมากน้อยเพียงใด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความรู้เรื่องโรคเรื้อนตามเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันราชประชาสมาสัย จำนวน 10 ข้อ โดยเกณฑ์กำหนดว่าต้องตอบแบบสอบถามข้อ 1-6 ถูกทั้ง 6 ข้อ จึงจะถือว่ามีความรู้เรื่องโรคเรื้อน จากการตอบแบบสอบถามพบว่ามีผู้ตอบถูก 6 ข้อแรกจำนวน 217 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.81 ดังนั้นการพัฒนาความรู้เรื่องโรคเรื้อนของประชาชนในชุมชนจึงมีความสำคัญ โดยชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งในด้านการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วยโรคเรื้อน และมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกับภาครัฐและเอกชนในชุมชน เป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง

Abstract

The objective of this research was to study how much the knowledge on Leprosy disease of populations who lived in 6 villages Leprosy endemic villages in health service network area 2 in 2013. The villages were Moo 9 Tambon Kongkailas, Moo 2 Tambon Krainai of Kongkailas district, Sukhothai province, Moo 3 Tambon Bankrang of Muang district, Moo 15 Tambon Bangdong of Chattrakran, district Phitsanulok province, Moo 5 Tambon Phehlakorn of Nongpai district and Moo 5 Tambon Wangchomphu of Muang district, Phetchabun province. The total studies populations were 320. Data was collect was from standard questionnaire form of the Rajprachasamasai Institute which composed of 10 items. The criteria for adequate knowledge was to correct all 1st - 6th answer. The overall results revealed 217 peoples (67.81%) who have made corrected answer needed. As Leprosy knowledge of populations in community was important, the community, therefore must participate in promotion, prevention, treatment and rehabilitation of Leprosy patients.

Meanwhile, public health officers to coordinate with government and private sector in order to provide continuous support and facility to the community.

ประเด็นสำคัญ

ผู้ป่วยโรคเรื้อน, หมู่บ้านโรคเรื้อนชุกชุม

Key words

Leprosy patients, Leprosy endemic villages

บทนำ

โรคเรื้อนเป็นโรคเรื้อรังเกิดจากเชื้อแบคทีเรียชื่อ *Mycobacterium leprae* ทำให้เกิดอาการที่ผิวหนังและเส้นประสาทส่วนปลาย การดำเนินของโรคจะเป็นไปอย่างช้าๆ หากไม่ได้รับการรักษาตั้งแต่เริ่มปรากฏอาการเมื่อเส้นประสาทถูกทำลายอาจทำให้เกิดความพิการที่ตา มือและเท้าได้ แหล่งแพร่เชื้อสำคัญคือผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดติดต่อประเภทเชื้อมาก (Multibacillary Leprosy) โดยเฉพาะผู้สัมผัสโรคร่วมบ้านกับผู้ป่วยชนิดติดต่อประเภทเชื้อมาก มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคสูงขึ้น 4-10 เท่า⁽¹⁾ พื้นที่เครือข่ายบริการที่ 2 รับผิดชอบ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ สุโขทัย และจังหวัดตาก มีผู้ป่วยที่ผ่านการรักษาหายแล้ว อยู่ระหว่างเฝ้าระวังย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ปี 2550 ถึง 2554 จำนวน 104 ราย โดยมีผู้ได้รับการติดตามตรวจหาเชื้อโรคเรื้อนด้วยวิธี⁽²⁾ Slit skin smear ทุกปี จนครบ 5 ปี มีจำนวน 43 ราย สำหรับในจังหวัดพิษณุโลก มีผู้ป่วยโรคเรื้อนต้องเฝ้าระวัง จำนวน 15 ราย เป็นชาย 10 ราย หญิง 4 ราย และพระภิกษุ 1 รูป ส่วนในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีผู้ป่วยโรคเรื้อนต้องเฝ้าระวัง จำนวน 41 ราย เป็นชาย 24 ราย เป็นหญิง 16 ราย และพระภิกษุ 1 รูป ขณะที่ในจังหวัดตาก มีผู้ป่วยโรคเรื้อนต้องเฝ้าระวัง จำนวน 12 ราย เป็นชาย 5 ราย เป็นหญิง 7 ราย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีผู้ป่วยโรคเรื้อนต้องเฝ้าระวัง จำนวน 9 ราย เป็นชาย 6 ราย เป็นหญิง 3 ราย และจังหวัดสุโขทัย มีผู้ป่วยโรคเรื้อนต้องเฝ้าระวัง จำนวน 27 ราย เป็นชาย 15 ราย เป็นหญิง 12 ราย

ในปี พ.ศ. 2555 พื้นที่เครือข่ายบริการที่ 2 มีผู้ป่วยโรคเรื้อนขึ้นทะเบียนจำนวน 44 ราย เป็นชาย จำนวน 26 ราย หญิง จำนวน 15 ราย และพระภิกษุ จำนวน 3 รูป โดยในจังหวัดพิษณุโลก พบผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ จำนวน 5 ราย แยกเป็นผู้ป่วยที่มาจากตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง เป็นเพศชาย 1 ราย อายุ

67 ปี เพศหญิง 1 ราย อายุ 51 ปี พระภิกษุ 1 รูป อายุ 21 ปี และมาจากจังหวัดพิจิตร โดยรับรักษาที่ทางสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 จำนวน 2 ราย ซึ่งได้แก่ผู้ป่วยโรคเรื้อนที่มาจากตำบลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ เพศชาย 1 ราย อายุ 40 ปี และจากตำบลวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน เพศชาย 1 ราย อายุ 24 ปี ส่วนในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ จำนวน 2 ราย ซึ่งมาจากตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี เป็นเพศชาย 1 ราย อายุ 32 ปี พระภิกษุ 1 รูป จากวัดศรีมงคล อำเภอหล่มสัก สำหรับจังหวัดตากพบผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ จำนวน 5 ราย มาจากตำบลแม่สลิด อำเภอบ้านตาก จำนวน 2 ราย เป็นเพศชาย 1 ราย อายุ 40 ปี เพศหญิง 1 ราย อายุ 15 ปี และจากตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด เป็นเพศชาย 1 ราย อายุ 30 ปี สำหรับตำบลช่องแคบ อำเภอพบพระ พบผู้ป่วยเพศชาย 1 ราย อายุ 29 ปี ส่วนตำบลแม่ต๋าน อำเภอท่าสองยาง พบผู้ป่วยเพศหญิง 1 ราย อายุ 35 ปี จังหวัดอุตรดิตถ์ พบผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ จำนวน 2 ราย มาจากตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา เป็นเพศชาย 1 ราย อายุ 69 ปี และจากตำบลนายาง อำเภอพิชัย พบผู้ป่วยเพศชาย 1 ราย อายุ 53 ปี และมาจังหวัดสุโขทัย พบผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ จำนวน 5 ราย ที่ตำบลวังน้ำขาว อำเภอบ้านด่านลานหอย เป็นผู้ป่วยเพศหญิง 1 ราย อายุ 62 ปี ส่วนที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง พบผู้ป่วยเพศชาย 1 ราย อายุ 53 ปี ตำบลคลองตาล อำเภอศรีสำโรง พบผู้ป่วยเพศหญิง 1 ราย อายุ 44 ปี ตำบลน้ำชุม อำเภอศรีนคร พบผู้ป่วยเพศชาย 1 ราย อายุ 70 ปี และตำบลวังลึก อำเภอศรีสำโรง พบผู้ป่วยเพศหญิง 1 ราย อายุ 26 ปี

จากการที่โรคเรื้อนเป็นโรคติดต่อ ซึ่งเป็นที่รังเกียจของคนส่วนใหญ่⁽³⁾ แม้จะมีความพยายามในการณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเรื้อน

เพื่อลดความเชื่อและความเข้าใจผิดๆ และความรังเกียจ และความกลัวโรคเรื้อน โดยการรณรงค์ให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ มากมาย แต่สังคมทั่วไปก็ยังคงมีความกลัวและรังเกียจโรคเรื้อนอยู่ โดยเฉพาะเมื่อพบเห็นผู้พิการจากโรคเรื้อน เป็นผลกระทบทำให้ผู้ป่วยโรคเรื้อนบางรายต้องหลบหนีจากครอบครัวและชุมชน ไม่กล้าออกมารักษาหรือขาดการรักษา อันเป็นปัญหาสำคัญและกระทบต่อ การดำเนินงานควบคุมโรคเรื้อนอย่างมาก การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อมูลความรู้ของประชาชน ในหมู่บ้านที่มีผู้ป่วยโรคเรื้อนอาศัยอยู่ว่ามีความรู้ถูกต้องมากน้อยเพียงใด และเพื่อให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเรื้อนในชุมชน

วัตถุประสงค์และการศึกษา

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยมีการประสานงาน

กับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ อสม. หลังจากนั้นคณะที่วิจัยได้เข้าไปในพื้นที่เพื่อนำแบบสอบถามความรู้เรื่องโรคเรื้อนตามมาตรฐานของสถาบันราชประชาสมาสัย ไปดำเนินการสอบถามประชาชน จำนวน 320 ราย ในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย 6 หมู่บ้าน ที่มีผู้ป่วยโรคเรื้อนอาศัยอยู่ ระหว่างวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2556 ถึงวันที่ 1 มีนาคม 2556

ผลการศึกษา

นำข้อมูลจากแบบสอบถามด้านความรู้เรื่องโรคเรื้อนตามมาตรฐานของสถาบันราชประชาสมาสัย ที่นำไปสอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีผู้ป่วยโรคเรื้อนอาศัยอยู่ใน 6 หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่บริการที่ 2 จำนวน 320 ราย มาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติต่อไป ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบคำถาม จำแนกรายตำบล

ตำบล/จังหวัด	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
หมู่ที่ 9 ต.งไกรลาศ/สุโขทัย	50	15.62
หมู่ที่ 2 ต.ไกรใน/สุโขทัย	50	15.62
หมู่ที่ 3 ต.บ้านกร่าง/พิษณุโลก	70	21.88
หมู่ที่ 15 ต.บ้านดง/พิษณุโลก	50	15.62
หมู่ที่ 5 ต.เพชรละคร/เพชรบูรณ์	50	15.62
หมู่ที่ 5 ต.วังชมพู/เพชรบูรณ์	50	15.62
รวม	320	100

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบคำถามว่า "โรคเรื้อน⁽⁴⁾ เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	49	98.00	1	2.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรใน	38	76.00	12	24.00	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	70	100	0	0	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	47	94.00	3	6.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	50	100	0	0	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	39	78.00	11	22.00	50
รวม	293	91.56	27	8.44	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 1 ถูก จำนวน 293 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.56 ตอบผิด จำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.44

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบข้อความว่า "อาการของโรคเรื้อนที่จะพบ⁽⁴⁾ คือผิวหนังมีวงต่างขาวบริเวณรอยโรคจะแห้ง มีอาการชาและไม่คัน"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	49	98.00	1	2.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	46	92.00	4	8.00	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	69	98.57	1	1.43	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	50	100	0	0	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	39	78.00	11	22.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	43	86.00	7	14.00	50
รวม	296	92.50	24	7.50	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 2 ถูก จำนวน 296 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.50 ตอบผิดจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.50

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบข้อความว่า "โรคเรื้อนสามารถ⁽⁴⁾ รักษาให้หายได้"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	50	100	0	0	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	50	100	0	0	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	70	100	0	0	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	48	96.00	2	4.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	42	84.00	8	16.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	45	90.00	5	10.00	50
รวม	305	95.00	15	5.00	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 3 ถูก จำนวน 305 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.00 ตอบผิดจำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.00

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบข้อความว่า "ผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อน⁽⁴⁾ และยังไม่ได้รับการรักษาสามารถแพร่เชื้อสู่ผู้อื่นได้"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	48	96.00	2	4.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	45	90.00	5	10.00	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	50	71.43	20	28.57	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	45	90.00	5	10.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	32	64.00	18	36.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	46	92.00	4	8.00	50
รวม	266	83.13	54	16.87	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 4 ถูก จำนวน 266 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.13 ตอบผิดจำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.87

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบข้อความว่า "ผู้ที่เป็โรคเรื้อน⁽⁴⁾ สามารถเข้ารับการรักษาได้ที่สถานบริการสาธารณสุข"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	45	90.00	5	10.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	50	100	0	0	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	67	95.71	3	4.29	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	47	94.00	3	6.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	37	74.00	13	26.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	50	100	0	0	50
รวม	296	92.50	24	7.50	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 5 ถูก จำนวน 296 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.50 ตอบผิดจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.50

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบข้อความว่า "ผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อน⁽⁴⁾ หากไม่ได้รับการรักษาจะทำให้เกิดความพิการ"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	49	98.00	1	2.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	47	94.00	3	6.00	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	70	100	0	0	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	47	94.00	3	6.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	41	82.00	9	18.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	43	86.00	7	14.00	50
รวม	297	92.81	23	7.19	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 6 ถูก จำนวน 297 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.81 ตอบผิดจำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.19

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบข้อความว่า "เชื้อโรคเรื้อน⁽⁴⁾ จะทำให้ผู้ป่วยมีความผิดปกติทางผิวหนังและทำลายเส้นประสาท"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	49	98.00	1	2.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	46	92.00	4	8.00	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	66	94.29	4	5.71	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	45	90.00	5	10.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	41	82.00	9	18.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	40	80.00	10	20.00	50
รวม	287	89.69	33	10.31	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 7 ถูก จำนวน 287 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.69 ตอบผิดจำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.31

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบข้อความว่า "ความพิการที่เกิดจากเชื้อโรคเรื้อน⁽⁴⁾ สามารถป้องกันได้ ถ้าเข้ารับการรักษาโดยเร็ว"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	49	98.00	1	2.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	50	100	0	0	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	67	95.71	3	4.29	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	47	94.00	3	6.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	41	82.00	9	18.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	49	98.00	1	2.00	50
รวม	303	94.69	17	5.31	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 8 ถูก จำนวน 303 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.69 ตอบผิด จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.31

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบข้อความว่า "ในระหว่างที่ผู้ป่วยเข้ารับการรักษา⁽⁴⁾ โรคเรื้อนไม่สามารถใช้ชีวิตกับครอบครัวหรือทำงานได้ตามปกติ"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	33	66.00	17	34.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	17	34.00	33	66.00	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	48	68.57	22	31.43	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	38	76.00	12	24.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	39	78.00	11	22.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	29	58.00	21	42.00	50
รวม	204	63.75	116	36.25	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 9 ถูก จำนวน 204 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.75 ตอบผิด จำนวน 116 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.25

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนที่ตอบข้อความว่า "โรคเรื้อน⁽⁴⁾ เกิดได้กับบุคคลทุกเพศทุกวัย"

ตำบล	ถูก		ผิด		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	50	100	0	0	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	50	100	0	0	50
หมู่ที่ 3 บ้านกร่าง	60	85.71	10	14.29	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	49	98.00	1	2.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	42	84.00	8	16.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	48	96.00	2	4.00	50
รวม	299	93.44	21	6.56	320

ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบคำถามโรคเรื้อนข้อที่ 10 ถูก จำนวน 299 ราย คิดเป็นร้อยละ 93.44 ตอบผิด จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.56

ตารางที่ 12 คะแนนตอบคำถามความรู้เรื่องโรคเรื้อนเต็ม 10 คะแนน ที่ประชาชน 320 คน ใน 6 หมู่บ้าน ตอบคำถามถูก

ตำบล	3 คะแนน		4 คะแนน		5 คะแนน		6 คะแนน		7 คะแนน		8 คะแนน		9 คะแนน		10 คะแนน		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ													
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4.00	4	8.00	15	30.00	29	58.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	0	0	0	0	1	2.00	2	4.00	1	2.00	7	14.00	31	62.00	8	16.00	50
หมู่ที่ 3 บ้านกว้าง	0	0	0	0	0	0	2	2.86	2	2.86	11	15.71	27	38.57	28	40.00	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	0	0	0	0	0	0	3	6.00	2	4.00	4	8.00	11	22.00	30	60.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	1	2.00	2	4.00	6	12.00	6	12.00	4	8.00	6	12.00	2	4.00	23	46.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	0	0	0	0	2	4.00	4	8.00	5	10.00	9	18.00	10	20.00	20	40.00	50
รวม	1	0.31	2	0.63	9	2.81	17	5.31	16	5.00	41	12.81	96	30.00	138	43.13	320

จากตารางที่ 12 ประชาชนใน 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย ตอบแบบสอบถามโรคเรื้อนถูกทั้ง 10 ข้อ ได้ 10 คะแนน มีจำนวน 138 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.13 และตอบถูก 9 ข้อ ได้ 9 คะแนน จำนวน 96 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.00 ตอบถูก 8 ข้อ ได้ 8 คะแนน จำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.81 และตอบแบบสอบถามได้คะแนนต่ำสุด 1 ราย ได้ 3 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 0.31 และพบว่าประชากรในหมู่ที่ 15 ตำบลบ้านดง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ตอบแบบสอบถามโรคเรื้อน 10 ข้อ ได้คะแนนเต็ม 10 คะแนน จำนวน 30 ราย ส่วนคะแนนน้อยสุด 3 คะแนน 1 ราย อยู่ที่ประชากรในหมู่ที่ 5 ตำบลเพชรละคร จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 13 คะแนนตอบคำถามความรู้เรื่องโรคเรื้อน 6 ข้อแรก ที่ประชาชน 6 หมู่บ้าน ตอบคำถามถูก และถือว่ามีความรู้เรื่องโรคเรื้อนตามเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันราชประชาสมาสัย

ตำบล	2 คะแนน		3 คะแนน		4 คะแนน		5 คะแนน		6 คะแนน		รวม
	จำนวน	ร้อยละ									
หมู่ที่ 9 กงไกรลาศ	0	0	0	0	3	6.00	4	8.00	43	86.00	50
หมู่ที่ 2 ไกรโน	0	0	2	4.00	3	6.00	12	24.00	33	66.00	50
หมู่ที่ 3 บ้านกว้าง	0	0	0	0	2	2.86	20	28.57	48	68.57	70
หมู่ที่ 15 บ้านดง	1	2.00	0	0	4	8.00	4	8.00	41	82.00	50
หมู่ที่ 5 เพชรละคร	2	4.00	5	10.00	16	32.00	4	8.00	23	46.00	50
หมู่ที่ 5 วังชมพู	0	0	3	6.00	7	14.00	11	22.00	29	58.00	50
รวม	3	0.94	10	3.13	35	10.94	55	17.19	217	67.81	320

จากตารางที่ 13 ได้สรุปภาพรวมการศึกษาความรู้โรคเรื้อนของประชาชนทั้ง 6 หมู่บ้าน จำนวน 320 ราย พบว่า ตอบแบบสอบถามโรคเรื้อนถูกต้องทั้ง 6 ข้อแรก ถือว่า มีความรู้เรื่องโรคเรื้อนผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันราชประชาสมาสัย จำนวน 217 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.81 โดยประชาชนในหมู่ที่ 9 ตำบลกงไกรลาศ อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ได้คะแนนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 86.00 รองลงมา ได้แก่ ประชาชนในหมู่ที่ 15 ตำบลบ้านดง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก มีความรู้คิดเป็นร้อยละ 82.00 ส่วนประชาชนที่อยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลเพชรละคร อำเภอหนองไผ่ และหมู่ที่ 5 ตำบลวังชมพู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ตอบคำถามโรคเรื้อนได้คะแนนต่ำกว่าประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านอื่น ๆ คือได้ร้อยละ 46.00 และ 58.00 ตามลำดับ

วิจารณ์

ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านที่มีผู้ป่วยโรคเรื้อนอาศัยอยู่ ถึงแม้ว่าจะได้รับข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ จากการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคเรื้อน จากภาครัฐที่ให้กับประชาชนและกลุ่มแกนนำต่าง ๆ ในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องเพราะต้องมีการดำเนินงานเฝ้าระวังผู้ป่วยโรคเรื้อนอย่างต่อเนื่อง 5 ปี แต่จากการตอบแบบคำถามโรคเรื้อนของประชาชนบางคนที่อยู่ในชุมชนก็ยังพบว่า ประชาชนส่วนหนึ่งที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับโรคเรื้อนผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันราชประชาสมาสัยในภาพรวมทั้ง 6 หมู่บ้านยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ แม้ว่าจะมีผู้ตอบแบบสอบถามบางหมู่บ้านตอบถูกมากกว่าร้อยละ 80 ก็ตาม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องดำเนินการรณรงค์เผยแพร่ความรู้โรคเรื้อนแก่ประชาชนในหมู่บ้านที่มีผู้ป่วยโรคเรื้อนอย่างต่อเนื่องต่อไป โดยผ่านสื่อทุกรูปแบบทั้งสื่อบุคคล เอกสาร และสื่อสารมวลชน ฯลฯ

สรุป

โรคเรื้อนยังเป็นโรคติดต่อเรื้อรังที่เป็นปัญหาสำคัญ ทั้งทางสาธารณสุขและสังคมเศรษฐกิจโรคหนึ่งซึ่งประชาชน ชุมชน ภาครัฐและเอกชนควรจะต้องให้ความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการสร้างความรู้ ความตระหนัก และความเข้าใจเรื่องโรคเรื้อนให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ซึ่งนอกจากจะเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งสามารถช่วยเหลือ ให้ผู้ประสบปัญหาจากโรคเรื้อน ให้ได้รับการสนับสนุนทางจิตใจสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในการเฝ้าระวังและป้องกันมิให้เกิดปัญหาการระบาดของโรคเรื้อนขึ้นมาใหม่หลังจากสามารถกำจัดโรคเรื้อนได้สำเร็จไม่เป็นปัญหาสาธารณสุขแล้ว ซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งที่มีมุ่งไปสู่ความสำเร็จของการกำจัดโรคเรื้อนอย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การประเมินความรู้เรื่องโรคเรื้อนของประชาชนในพื้นที่ที่มีผู้ป่วยโรคเรื้อนอาศัยอยู่ สำเร็จลุล่วงได้ดีด้วยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กลุ่มสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และอาสาสมัครอำเภอหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอชาติตระการ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

1. สถาบันราชประชาสมาสัย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการวินิจฉัยและรักษาโรคเรื้อน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา บ้านบาตร; 2546.
2. สถาบันราชประชาสมาสัย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการตรวจเชื้อโรคเรื้อนโดยวิธี กรีดผิวหนัง (Slit skin smear). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศาสนา; 2550.
3. สถาบันราชประชาสมาสัย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานโรคเรื้อน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา; 2547.
4. สถาบันราชประชาสมาสัย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แบบสอบถามความรู้เรื่องโรคเรื้อนตามมาตรฐานของสถาบันราชประชาสมาสัย. การรณรงค์งานสัปดาห์สถาบันราชประชาสมาสัย ประจำปี 2556; วันที่ 14-20 มกราคม 2556; โรงแรมรามาคาร์เด็นท์, กรุงเทพมหานคร. นนทบุรี: สถาบันราชประชาสมาสัย; 2556.